

Hnutí DUHA

**U
N
e
e
m**

**Magazín
Hnutí DUHA
číslo 1/2011**

**Téma: Chytrá energie
Rozhovor: Jaroslav Monte Kvasnica
Zprávy: Nová pohroma na Šumavě**

Dřevěné FSC Velikonoce

Blíží se Velikonoce a s nimi i oslavy jara a probuzení přírody. Kdo by se netěšil na příchod teplejších dnů zalitých slunečnými paprsky. Nejen příprava velikonočního beránka, ale i první jarní saláty vás budou bavit mnohem víc s dřevěným nádobím z šetrného FSC dřeva.

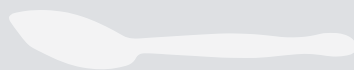
Sada na přípravu salátů (vařečka-cedítko, vidlička a salátová lžice) **pro naše dárce za 90 Kč.**

Sada na pečení (medonoska, nůž na máslo, obracečka, mašlovačka) **pro naše dárce za 108 Kč.**

Komplet (vařečka, vidlička, nůž na máslo, obracečka, mašlovačka) **pro naše dárce za 135 Kč.**

Objednávat můžete na obchod.hnutiduha.cz.

Hnutí DUHA

Magazín Hnutí DUHA, XV. ročník, číslo 1/2011.

Vydává: Hnutí DUHA, Údolní 33, 602 00 Brno, telefon: 545 214 431, e-mail: pratele@hnutiduha.cz. **Redakce:** Zuzana Vlasatá, Ota Kubinec, Dagmar Smolíková, Markéta Jedličková, Slavka Málková, Marie Švédová, Michal Šimoník. **Fotografie (obálka):** Photospin. Podávání novinových zásilek povolila Česká pošta, s. p., OSP Brno, č.j. P/23623/93 ze dne 25. 10. 1993. Registrováno u MK ČR E 12145. **Tištěno na recyklovaném papíře.**

Hnutí DUHA s úspěchem prosazuje ekologická řešení, která zajistí zdravé a čisté prostředí pro život každého z nás. Navrhujeme konkrétní opatření, jež sníží znečištění vzduchu a vody, pomohou omezit množství odpadu, chránit krajinu nebo zbavit potraviny toxických látek. Naše práce zahrnuje jednání s úřady a politiky, návrhy zákonů, kontrolu průmyslových firem, pomoc lidem, rady domácnostem a vzdělávání, výzkum, informování novinářů i spolupráci s obcemi. Hnutí DUHA působí celostátně, v jednotlivých městech a krajích, i na mezinárodní úrovni. Je českým zástupcem Friends of the Earth International, největšího světového sdružení ekologických organizací.

Vážení přátelé Hnutí DUHA,

to, že v prosinci minulého roku otřáslu českou politickou scénou podezření z pokusu o korupci v rezortu ministra životního prostředí, jistě víte. Pavel Drobil pak ze své funkce odstoupil.

Když se však ohlédnou ještě pár měsíců nazpátek, nemohu si nevybavit jednu konkrétní situaci. V létě, během vyjednávání koaliční smlouvy současné vlády, kdy jsme se scházeli s různými politiky a hledali u nich podporu například pro zachování limitů těžby hnědého uhlí a krátce debatovali, kdo by se mohl stát budoucím ministrem životního prostředí, mi jeden z nich řekl: „Milý příteli, to ministerstvo se svým balíkem peněz ve fondu životního prostředí je pro ty politické vlčáky pastva zelenější než vaše košile.“ Inu, slova takřka prorocká.

V tuto chvíli nezbývá než doufat, že se mince obrátí a ministerstvo životního prostředí se stane místem, které pracuje ve prospěch zdravého a čistého prostředí pro život nás všech, ne zdrojem pro financování politické kariéry aktuálního ministra.

Také jste jistě zaznamenali, že od poloviny ledna máme nového ministra životního prostředí – starostu Prahy 6 a poslance Tomáš Chalupu z ODS. Od jeho nástupu do funkce jsem už mnohokrát dostal dotaz, proč jsme ho hned zkraje nekritizovali. Ono je to těžké. Ministerstvo životního prostředí podle koaliční dohody „patří“ ODS a v této „ekoskeptické“ straně vhodné kandidáty na post ministra prakticky nenajdete. Ale hlavně, Hnutí DUHA posuzuje politiky podle toho, co konkrétního dělají, a ne z jaké jsou strany. Navíc nadávat někomu, kdo sotva vkročil do nového úřadu, se mi z prostého lidského hlediska vůbec nelíbí.

Z prvních kroků Tomáše Chalupy jsme nicméně poněkud nešťastní, především jmenování nového ředitele Národního parku Šumava se mu opravdu nepovedlo. Letitý a zapřísáhlý odpůrce parku Jan Stráský, který proslul výrokiem o tom, že „příroda je nepřítel“, není věru nejlepší zárukou poctivé ochrany unikátních zbytků horských smrkových pralesů. Situaci na Šumavě budeme proto velmi pečlivě sledovat.

Mockrát díky za vaši přízeň.

Petr Machálek
ředitel Hnutí DUHA

Méd'a Béd'a na Šumavě

Děj posledního filmu se starým známým Méd'ou Béd'ou jakoby autoři vystřihli z našich luhů a hájů – konkrétně ze Šumavy. Zlý starosta si umanol, že zruší Yellowstone národní park, vytěží stromy a parcely prodá developerům, aby naplnil městskou kasu, a vytvořil si tak fondy na guvernérskou kampaň. A jak to skončí?

Twitrujte a fejsbukujte

Čerstvé zprávy o naší práci servírujeme pravidelně na sociálních sítích. Staňte se našimi fanoušky a budete mít vše z první ruky. Svůj Facebook má Hnutí DUHA, Velká výzva, skupina Proti tunelování našich lesů a časopis Sedmá generace. Sedmou generaci a Velkou výzvu najdete také na Twitteru.

7.G na zkoušku

Zvažujete předplatné Sedmé generace, ale ještě před tím byste si ji chtěli „osahat“? Na stránkách www.sedmagenerace.cz si můžete stáhnout ukázkové číslo. Nebo zavítejte na některé z našich prodejních míst a kupte si pro začátek jenom jeden výtisk. Seznam prodejních míst najdete taktéž na webu, stejně jako formulář předplatného, které stojí jen 350 korun na rok.

foto: Corbis

České řízky ujídají Amazonský prales

Jak souvisí hovězí steak s likvidací Amazonského pralesa? Asi takto: zvířata v průmyslovém zemědělství dostávají jako krmivo zejména sóju, a ta se pěstuje především v Jižní Americe. Například v roce 2009 Česká republika dovezla 38 tisíc tun sojových pokrutin. K devastaci jihoamerické krajiny si tak můžeme přičíst ještě tuny skleníkových plynů z dopravy.

Sója a potažmo konzumace konvenčního masa ze vzácné jihoamerické savany ročně ukrojí plochu o velikosti Moravy.

Nicholas Orsillo z Hnutí DUHA však připomíná elegantní řešení – maso z ekologického zemědělství: „Ideální je kupovat maso přímo od místních ekologických chovatelů. Ekozemědělci totiž mohou využívat sójové krmivo, jen pokud nemají jiné zdroje, a to maximálně ve výši pěti procent objemu veškerého krmiva.“

Biomaso a další produkty ekologického zemědělství jsou stále dostupnější díky narůstajícímu počtu bioklubů, bedýnkových družstev a tržnic. Hnutí DUHA proto v současnosti pomáhá vybudovat novou tržnici v Ostravě.

Zelená úsporám může pokračovat

Zateplování českých domů a budov, které nastartovala populární Zelená úsporám, může pokračovat. Hnutí DUHA v únoru představilo návrh vytvoření takzvaného Programu energetické nezávislosti. Program by nadále pomáhal domácnostem a také srazil českou závislost na uhelných dolech a na zemním plynu z Ruska. „Vláda by neměla jen odevzdaně čekat na příští plynovou krizi, ale vyhrnout rukávy a pustit se do plošného zateplování domů,“ komentuje programový ředitel Hnutí DUHA Vojtěch Kotecký.

Rozpočet programu by měl činit 16 miliard korun ročně a Hnutí DUHA bude prosazovat, aby do něj ministři investovali peníze z aukcí povolenek ke znečišťování, které si budou kupovat uhelné elektrárny, hutě, chemičky a další velké podniky. Coby překlenovací injekci by pak vláda do programu měla investovat část letošních zisků ČEZ. „Dividendy elektrárenské společnosti vznikají z peněz, jež české domácnosti musí platit za elektřinu. Stát by je rodinám vrátil tím, že jim zateplením domů a bytů pomůže snížit účty za energii,“ dodal Kotecký.

Hnutí DUHA také představilo novou studii, která spočítala potenciální přínos zateplení českých budov. Ukazuje se, že Česká republika může ušetřit bezmála dvakrát více paliva, než kolik by získala kontroverzním rozšiřováním uhelných dolů na Mostecku, tedy prolomením takzvaných limitů těžby. Zateplováním lze totiž v domech vytápěných uhlím snížit spotřebu tepla o polovinu.

Podrobnější informace najdete v publikaci Domy ve vatě na www.hnutiduha.cz.

foto: Cover

Spalovna u Mostu by byla k ničemu

Stavět spalovnu u Mostu je nesmysl, upozorňuje v ekologickém auditu tohoto sporného projektu náš odpadový expert Ivo Kropáček.

Spalovna by každým rokem svého provozu pohltila desítky tisíc tun kvalitních surovin, které by šlo recyklovat. Nikdo také zatím neví, kam by každoročně ukládala 50 tisíc vyprodukovaných tun toxického popela a škváry. Další protiargument zní: Kdyby produkce komunálních odpadů v Ústeckém kraji klesla díky lepší recyklaci jen na průměrnou úroveň České republiky, úbytek odpadků na skládkách by přerostl nad úbytkem, který může zajistit právě spalovna.

„Ve spalovnách mizí desetitisíce kvalitních surovin, které je následně potřeba znovu vytěžit, pokácet, dopravit a podobně. Spalovna u Mostu by tak v důsledku způsobila ještě větší ekologické škody, než se jeví na první pohled,“ připomíná Ivo Kropáček.

Hnutí DUHA proto prosazuje, aby Ústecký kraj namísto sporné spalovny usnadnil domácnostem třídění odpadu a pomohl lepší a levnější recyklaci. Řešením je nový zákon o odpadech, který by hejtmanství mělo podporovat.

foto: Photospin

Think
Recycle!

Jeden svět promítá Ekologické výzvy

Poručíme větru dešti, Čtvrtá revoluce, Koupil jsem deštný prales, Solartaxi, Umění odpadu – to je jen část filmů promítaných v sekci Ekologické výzvy na festivalu dokumentů o lidských právech Jeden svět. Hnutí DUHA a Jeden svět, respektive jeho pořadatel Člověk v tísni, tuto sekci pro diváky připravily společnými silami. „Naše spolupráce odstartovala v momentě, kdy Člověk v tísni podpořil naši iniciativu Velká výzva, za což jsem rád. Prosazujeme totiž snižování exhalací skleníkových plynů, a jak je známo, změny podnebí ovlivní hlavně životy chudých lidí v Africe a v Asii,“ připomíná ředitel Hnutí DUHA Petr Machálek.

Hlavní část festivalu probíhala od osmého do sedmáctého března, ale to není vše. Pokud vám unikla, vězte, že nyní Jeden svět pokračuje v dalších koutech České republiky. Šance shlédnout filmy z Ekologických výzev máte v Brně, v Liberci a v Plzni. Po některých z promítání budete mít možnost diskutovat se zástupci Hnutí DUHA.

Brněnští návštěvníci mohou také zavítat do sálu Břetislava Bakaly na velko-plošnou výstavu nejlepších komiksů ze soutěže Velké výzvy. Velká výzva vyhlásila soutěž na téma moderních zelených technologií v loňském roce. Galerii nejlepších úlovek můžete vidět také na www.velkavyzva.cz/komiks.

Nové vedení Šumavy vyhlašuje válku přírodě

Šumavská příroda zase jednou dostává za uši. Ministr životního prostředí Tomáš Chalupa jmenoval do funkce ředitele národního parku Jana Stráského (na fotografii vpravo), který se záhy nechal slyšet, že nemínil respektovat zákon o ochraně přírody a že v bezzásahových zónách budou lítat třísky. Ministr Chalupa Stráského na post dosadil mimo jiné navzdory výsledku výběrového řízení, Stráský se přitom ani o místo neucházel, naopak seděl ve výběrové komisi.

Jaromír Bláha, který se šumavské kauze v Hnutí DUHA věnuje již od devadesátých let, komentuje: „Stráský léta vede nesmiřitelný boj proti národnímu parku. Před lety patřil mezi hlavní autory plánu na odtržení mnoha krásných částí Šumavy od parku, což by v nich umožnilo běžnou těžbu dřeva a developerské projekty. Svoji odbornou kompetenci předvedl proslulým výrokiem, že nesouhlasí s ponecháním třiceti procent národního parku přírodě, i když přesně neví, co to znamená.“

Ministr Chalupa tak milionům milovníků Šumavy nepřímou vzkázal, že vyhlašuje válku ochraně přírody i turistům a že odevzdává národní park jihočeské ODS, potažmo dřevařské společnosti Lesy Hluboká.

Hnutí DUHA poslalo Janu Stráskému 23. února otevřený dopis, kde se mimo jiné ptá, zda pustí těžaře i do 30% národního parku, které jsou nyní ponechány divoké přírodě. O dalším průběhu vás budeme informovat.

Přijďte se bavit s Velkou výzvou

Kde se setkat se stovkami lidí, kteří fandí modernímu životnímu stylu a chytrým zeleným řešením v ekonomice? Velká výzva – iniciativa, již Hnutí DUHA prosazuje zákon na snižování emisí skleníkových plynů – právě v tuto chvíli organizuje festival, kde k tomu bude skvělá příležitost.

Srdečně zveme všechny naše dárcce. Kdy? Ve vašich diářích si zakřížkujte sobotu 4. června. Lokalita se vyloupne během příštích dní, čerstvé informace získáte průběžně na www.facebook.com/HnutiDuha. Festival Velké výzvy každopádně proběhne v Praze.

Začneme už dopoledne a nejdříve nabídneme program pro rodiny s dětmi, odpoledne navážou vystoupení známých kapel a rozhovory se známými osobnostmi, které podporují Velkou výzvu. Festival poběží až do večerních hodin.

Návštěvníci festivalu budou mít možnost nakupovat produkty českého ekologického zemědělství. Dorazí také firmy nabízející technologie pro Velkou výzvu a hlavní stan se stane základnou ekologických a charitativních organizací.

foto: Hnutí DUHA Olomouc

Rysí a Vlíčí hlídky děkují za vaše příspěvky

Nové sněžnice, mapy, odborné knihy nebo sádra a další pomůcky k odlévání stop. Pro někoho možná nepochopitelný seznam prapodivných věcí. Pro Rysí a Vlíčí hlídky naprostá nezbytnost, bez níž by nemohly dobře dělat svoji práci – monitorovat výskyt vzácných velkých šelem v našich horách a odrazovat pytláky od jejich lovu. „Tyto důležité pomůcky jsme nakoupili díky mimořádným lednovým příspěvkům našich dárců. Děkujeme za ně my i rysí a vlci na Šumavě a v Beskydech,“ říká vedoucí naší péče o dárců Ota Kubinec.

Za příspěvky jsme mohli dále pořídit baterie do GPS navigace, sáčky na vzorky trusu nebo petrolej do lampy na horské základně. A to není vše, zbylo ještě na ubytování a dopravu hlídek do Dinotic, na Hubertku a Barnošku v Beskydech a na další únorové a lednové výpravy.

Chcete-li vidět fotografie z hlídek, navštivte fotogalerii na naší facebookové stránce www.facebook.com/HnutíDuha. Pokud jste tak ještě neudělali, nezapomeňte se stát naším fanouškem.

Věci veřejné pro Velkou výzvu

Věci veřejné podpořily Velkou výzvu – iniciativu, v níž Hnutí DUHA prosazuje ambiciózní zákon, který rozehýbe investice do chytrých a zelených řešení, jako je zateplování domů, čistá energetika, pohodlná veřejná doprava, snadná recyklace či místní potraviny.

Legislativa závazně stanoví, jakým tempem budou startovat čisté inovace a klesat exhalace skleníkových plynů: rok po roku, krok po kroku. Už 15 tisíc lidí napsalo poslancům, aby zákon schválili.

„Rámcová podpora Věcí veřejných je výborná zpráva. Zákon již dříve podpořila Česká strana sociálně demokratická. Nyní budeme postupně vyjednávat podporu u všech zbývajících parlamentních stran a debatovat s nimi o podrobnostech,“ vysvětluje programový ředitel Hnutí DUHA Vojtěch Kotecký.

Legislativa, jejíž obdobu přijala například i Velká Británie, bude mít v Česku jednoznačně pozitivní vliv. Posílí ekonomiku, sníží účty domácnostem a srazí naši závislost na dovážené ropě a plynu. V nedávných volbách do irského parlamentu měly reálnou šanci na úspěch pouze strany, které podporují obdobný zákon o zelených inovacích.

Dvacátý ročník 7.G startuje ekonomickým ne/růstem

Redakce časopisu Sedmá generace vypustila do světa první číslo – podvacáté. Letos je to skutečně celých dvacet let, co tento společensko-ekologický časopis vychází.

Nejnovější číslo přináší téma ekonomického ne/růstu a ptá se: Existuje něco jako chytrý, zelený či udržitelný růst? Příspěvek na toto téma napsala Nad'a Johanisová – odbornice na slovo vzatá. Věnuje se mu také česko-irská polemika ekonomů Lubomíra Mlčocha a Richarda Douthwaitea. Ani v tomto čísle nechybí reportáž, tentokrát o starých ovocných odrůdách v Bílých Karpatech, a rozhovor se zajímavou osobností. Čtenáři se mohou dále těšit na články o zeleném programování, certifikaci přírodních zahrad či WikiLeaks.

Sedmá generace chystá ke svému dvacátému výročí několik překvapení. Čtenáři jistě ocení nové funkce na webu www.sedmagenerace.cz. Už nyní také můžeme prozradit, že na Den Země vypukne soutěž o zajímavé ceny.

Pravidelnou dávku sedmogeneračních příspěvků a názorů můžete již nějaký ten měsíc sledovat na www.facebook.com/7generace a nově i na Twitteru.

Připravila Zuzana Vlasatá.

foto: M. Jedličková

společensko-ekologický časopis, 1/2018 | Kč, ročník | 40 Kč

7.G

Sedmá generace

- Reportáž: Zpřilohování Karpaty (12)
- Satlab: Místní zelená vlna (12)
- Dobrodružství: Zelená programování (12)
- Miláček: Irsko-irská polemika (12)
- Průběh: Tři roky (12)
- Kalifornie: Kalifornie (12)
- Vítejte: Vítejte (12)
- Průběh: Průběh (12)

Téma:
Růst,
či nerůst?

foto: Markéta Jerličková

a tvrdil, že o nich ještě neví nic. Věděl o nich takřka vše.

A pak mě naprosto zasáhla kniha Farleyho Mowata *Nedělejte poplach* (*Never Cry Wolf*), která na 120 stranách místy humorného příběhu ukazuje vlčí chování. Končí však tragicky: jako vždy, když se do vlčího světa vmísí člověk. Úplně mi otevřela brány do vlčího světa a vlci se postupně stali mou drogou.

Rozhodl jste se taky zvířatům zasvětit své studium?

Krom psů a vlků mě velmi zajímala ještě literatura. Miloval jsem beat generation – setkal jsem se s Janem Zábranou, překladatelem amerických beatníků. Po gymnáziu mě nevzali na vysokou školu – tátu totiž vyhodili ze strany. Tehdejší děkan Filozofické fakulty v Brně si mě zavolal a řekl: hele, my tě nikdy nevezmeme na učitelský obor, to prostě nejde. Ale jestli chceš studovat češtinu, běž na překladatelství. Nakonec mě přijali na češtinu a bulharštinu.

Co jste dělal po škole?

Nastoupil jsem na kulturní středisko a začal dělat něco jako manažera hudebních skupin a divadel. V Brně jsem organizoval koncerty Vladimíra Mišíka, Vladimíra Mertly nebo Vlasty Třešňáka a mnoha dalších, taky divadlo Jára Cimrmana. Nejdřív mi to procházelo, ale pak začaly problémy, a tak jsem podal výpověď a šel dělat závozníka. To mi vydrželo nějakou dobu a mezi tím jsem dělal nošiče v Tatrách, kopal archeologické vykopávky a při tom furt psal.

A po revoluci?

S rokem 1989 jsem naskočil do médií, nejdřív do novin, pak do časopisů a nakonec do televize. Ale od roku 1997 pracuji na volné noze a živí mě výhradně psaní: knihy, reportáže do časopisů jako *Příroda*, *Svět psů*, *Psí sporty*, *Dobrodruh*, *Lidé a Země*, *Koktejl*...

Kdy jste vlastně začal rozumět psímu jazyku?

To nebudu moct říct ani na smrtelné posteli. Stále objevuji nové nuance a záhady. K poznání vlčí mentality velmi přispělo vysazení vlků v Yellowstone v roce 1995. Většina z nich má telemetrické obojky, což umožňuje získávat množství nových informací, o kterých jsme dříve neměli ani tušení.

S vlky si jsme hodně podobní

Nejlepší označení pro Jaroslava Monte Kvasnicu zní: vlkolog, respektive přední český vlkolog. Můžete ho znát jako autora úspěšných knih *Krajina s vlky – Rapsodie šedých stínů* a *Krajina s vlky – Honba za přízrakem Gévaudanu*. Patří mezi typ lidí, které v davu nepřehlédnete, a to nejen kvůli jeho dvěma věrným společníkům, aljašskému malamutovi Framovi a Mishovi. Chovatelé psů možná Monteho znají jako popularizátora canicrossu (běhu se psem) a autora další lidsko-psí sportovní disciplíny – dogtrekkingu.

Vzpomínáte si, jak to celé začalo?

Příroda mě zajímala snad už v kolíbece. Asi v pěti letech jsem začal sám od sebe číst, ale nezajímaly mě pohádky, spíš přírodovědné publikace, kterých měl můj táta mohutnou knihovnu. Tak jsem miloval psy, ale měl jsem zvláštní fóbii – hladil jsme je jenom v rukavicích. A protože táta nechtěl syna-podivína, koupil mi německého ovčáka. To mně bylo necelých sedm. Když jsem psa měl, začalo mi vadit, že s ním nemůžu mluvit, že nejsme na stejné vlně. Tak odstartoval můj zájem o psovitě šelmy.

A co jste v tak mladém věku zjistil?

Pochopil jsem, že řeč zvířat se od lidí liší v jediném: nepoužívají slova. Psovitě šelmy patří ke smečkovým zvířatům a u těch funguje naprosto neúžasnější

kommunikace, jako u všech zvířat, která žijí společenským životem. Tak jsem pochopil, že pokud se chci naučit „psovsky“, musím se naučit po vlčím. Tohle mě dovedlo už záhy k vlkům.

Vzpomínáte si, kdo nebo co vás v mládí ovlivnilo?

Mnoho lidí: guru vzdělávacích aktivit v brněnské zoo, profesor Bruno Valoušek, někdejší ředitel ZOO v Tróji, profesor Zdeněk Veselovský. Ten mě také seznámil s Erikem Zimenem, Švédem, který žil v Bavorsku a měl tam velké obory vlků. Tehdy jsem za ním nemohl, ale on občas přijel za mnou. Někdy dorazil na koni a doprovázelo ho dvanáct vlků. Bylo to fantastické. A také německý etolog Eberhard Trumler, fantastický chlap, který se psovitým šelmám věnoval po celý život

„Je třeba si uvědomit, že vlci jsou především „svobodný lid“. Něco jako kdysi indiáni.

Co vás tedy překvapuje?

Například vlčí solidarita. Dříve se udávalo, že ve vlčí smečce existují velmi rozporuplné vztahy: dominance a submisivita. Zoologové se domnívali, že slabší členové jsou opuštěni nebo zabiti. Ale nyní máme rovněž důkazy úžasné vlčí solidarity. Smečka například někdy pomáhá starým a bezzubým nebo raněným vlkům a krmí je natrávenou potravou jako mláďata. Myslím, že to dělají proto, že se v rámci smečky prostě milují.

Existuje v rámci smečky taky svoboda? Nebo je to natolik vzájemně propojený systém, kde na individualismus nezbylo místo?

Je třeba si uvědomit, že vlci jsou především „svobodný lid“. Něco jako kdysi indiáni – kmen měl náčelníka, ale každý jeho člen se rozhodoval sám za sebe. Vlčí smečku si nemůžeme představovat jako vojenský oddíl. Je to lovecké uskupení, kde ovšem existuje sociální hierarchie. Vlk ve smečce absolutní svobodu nepotřebuje, a pokud ano, může odejít. Jinak každý něco obětuje a něco za to získává. Na vrcholu smečky je například plemenný pár, který jako jediný přivádí na svět mláďata, ostatní feny nehárají. Pokud si chtějí najít partnera, musí smečku opustit a hledat nové teritorium. Někteří submisivní vlci zůstávají v celibátu i celoživotně a spolu s ostatními se starají o vlčata. Ale na druhou stranu mají snazší přístup k potravě, lepší ochranu a další výhody.

Trochu extrémní se nám může jevit funkce omega vlka – vlastně takového obětího beránka. Indiáni mu říkají mírotvůrce. Pokud ve smečce dochází k napjatým situacím, tento vlk ostatní nechá, aby se na něm vybili, ostatně nic jiného mu ani nezbyvá. A přesto je mu ve smečce svým způsobem dobře.

Jaké jsou hlavní rozdíly mezi vlky a psy?

Vlk ve dvou letech dospěje, ale pes zů-

foto: Markéta Jedličková

stane celý život takovým dítětem. Nevnímejte to však jako urážku psů. To právě člověk svým způsobem chovu podporoval ve psech juvenilitu, a to jak vizáží některých plemen, tak i v jejich povaze.

Můžete to popsat konkrétněji?

Vlk má oproti psovi hluboký hrudník a úzká ramena. Proto se tak liší stopy vlků, které jsou v jedné linii, od stop psů. Ale především, vlk jde za svým cílem, kdežto pes roztržitě kličkuje. Tam se jde vyčurat, tam značkuje, tam ho něco zaujme. Může to být dospělý pes, ale vám se bude podle stop jevit jako štěně. Projevuje se tak jeho hravost a nesoustředěnost.

U vlků mě fascinuje jejich celoživotní umění učit se, což předali psům. Pokud vlk přijde o rodiče a nepřipojí se k jiné smečce, bude lovit myši, při troše štěstí i zajíce. Tím končí. Lov na velkou kořist mu předávají rodiče, protože ji nemá ve své genetické výbavě. Biologům to dlouho vrtalo hlavou: proč není lov na velkou kořist zakódovaný v genetických instinktech.

Proč tedy?

Odpověď může být, že předávání znalostí mladší generaci utužuje smečku. Jde však především o to, že vzorec pro každou specifickou kořist by se musel vytvářet zvlášť. Kdyby některá potenciální kořist z loviště vymizela, vedla by genetická informace do slepé uličky. Nicméně psi právě tuto schopnost učení po vlčích

zdedili, a proto je můžeme využívat ke canisterapii, jako slepecké psy, policejní, lovecké a tažné psy a podobně.

V čem se vlci podobají lidem?

Vlastně jsme si dost podobní, a proto je asi řada lidí nesnáší. Jen člověk ze všech tvorů dokáže nenávidět sám sebe. I my jsme přece společenští tvorové, ctíme rodinu, máme v sobě agresivitu i submisivitu a dokážeme se učit... Jakmile člověk začal chovat ovce, uviděl ve vlkovi, který mu ujídal z talíře, svého nepřítele. Staří Slované si vychovali pastevecké psy a dokázali žít s vlky velice dobře. Nicméně postupem času byla na vlčích spáchána vyslovená genocida. Svým způsobem za to mohla i křesťanská manipulace se symboly: na jedné straně beránek boží a na straně druhé zplozenec pekel – vlk. Nepřátelství přerostlo v iracionální nenávisť. V Americe během padesáti let vyvraždili asi dva miliony vlků. Strychnin, pastí, palné zbraně...

Dnes vlky zabíjíme spíš kvůli trofeji nebo ze strachu?

Hlavně ze strachu. Poměrně nedávná zpráva je, že se v Itálii stabilizovaly stavy vlků a v Toskánsku se teď kvůli několika roztrhaným ovčím volá po odstřelu. Říká se, že vlci jsou přemnožení. Hloupost: velká šelma se přemnožit nemůže. I ve Švédsku letos povolili odstřel více jak dvou desítek vlků. Komisař EU pro životní prostředí Janez Potočnik navrhl Evropské

foto: Markéta Jedličková

„Někdy říkám, že jsem voyeur vlků, ale oni jsou mnohem větší. Museli mě vidět vícekrát než já je.“

Setkat se s vlkem je velká vzácnost, ale vám se to poštěstilo již mockrát.

Tak třeba v Bělověžském pralese, kde mají někteří vlci telemetrické obojky, jsme si mohli vyloženě vytipovat, kam přijdou. Někdy je také lákám na vyty svéch malamutů. Ovšem jednou, na Slovensku v Bukovských vrších, jsem se stal z bezprostřední blízkosti svědkem lovu vlčí smečky. Úžasné.

Někdy říkám, že jsem voyeur vlků, ale oni jsou mnohem větší. Museli mě vidět vícekrát než já je.

Pamatujete si na své první setkání s vlky?

Bylo mi asi tak devatenáct let a zrovna jsem chodil s jednou Polkou z Gdyně. Jezdával jsem za ní stopem a seznámil se tam i se Stedem Stachurou, mimočodem úžasným polským spisovatelem. To on mě vzal za vlky do Běščad, kde jsme je skutečně asi po třech dnech toulání spatřili. Nejvíc vlků jsem ale viděl v osmdesátých letech v Rumunsku.

Všimla jsem si, že máte zajímavé vlčí prsteny, váže se k nim nějaký příběh?

Tento mi přišel před dvěma lety poštou z Ameriky a byl u něj anonymní dopis s poděkováním za to, že se zasazuji o ochranu vlků. Má ho údajně jenom pár lidí na světě. Můj druhý vlčí prsten je dárek od jedné paní, co dělá šperky.

Máte na kontě dvě knihy o vlčích a chystáte další. O čem bude?

Jméno neprozradím, ale bude se týkat tří okruhů: vlci, kteří vstoupili do dějin; srovnání komunikace psů a vlků; vlci v Beskydech – co je třeba udělat a historky o mých setkáních s tamními vlky.

Knihy J. M. Kvasnici si můžete koupit v e-obchodě Hnutí DUHA na obchod.hnutiduha.cz.

Připravila Zuzana Vlasatá.

komisi, aby proti Švédsku zahájila právní kroky pro porušování zákonů EU o životním prostředí.

Měli bychom se vlků bát?

Vloni se hodně hovořilo o případu aljašské učitelky, kterou našli mrtvou a její tělo neslo stopy po psovitých šelmách. Neprokázalo se však, že by ji ulovily. V Americe i Rusku rádi vykládají historky o tom, kolik lidí vlci zabili, ale jsou to pohádky. Víím, že majitel jednoho vlivného amerického časopisu vypsál velmi vysokou odměnu za doložený případ zabití člověka vlkem. Skončilo to asi po třiceti letech s jeho smrtí a nikdo nic neprokázal. Za vlky putuji po celém světě. V horách a v lesích jsem se ale nikdy nebál, to spíše někdy ve městech...

Ve vašich dvou knihách se snažíte demytizovat vlky. Myslíte si, že strach a předsudky máme hluboko v sobě?

Obávám se, že někteří lidé ano, ale naději vidím v mladé generaci. Když třeba sleduji Hnutí DUHA a jeho vlčí hlídky, říkám si, že to s vlčím světem snad v budoucnu nebude tak špatné.

A jak je to v České republice, jsou pro těch pár zdejších vlků větším nebezpečím pytláci nebo předsudky?

Pytláctví je svinstvo, ale je to vrchol pyramidy. Nejhorší dopad má fragmentace krajiny: neprůchodná zástavba a hustá síť silnic, často až vysoko do

hor. Oceňuji, že právě olomoucká kancelář Hnutí DUHA prosazuje ekodukty – průchody pod a nad dálnicemi a železnicemi. Je to velmi důležitá věc. Pytláctví je druhá strana mince, které se musíme postavit. A já si myslím, že Vlčí hlídky to dělají dobře.

Vlci z našeho území na dlouhou dobu zmizeli a v devadesátých letech se začali pomalu vracet, víme proč?

Ve slovenských Kysucích a na Oravě se naplnila kapacita území, a proto se začali šířit k nám. Ale pozor, neznamená to, že by se přemnožili, to v případě vlků ani nejde. V každé lokalitě může žít jen tolik vlků, kolik se jich tam může uživit.

Situace s vlky se ale na Slovensku zkomplikovala.

Ještě do roku 2009 platila zákonná doba lovu vlků od 1. listopadu do 15. ledna. Jenomže v roce 2009 Slováci odhlasovali prodloužení od 1. října do 31. ledna, tedy na plného čtvrt roku. Za tu dobu tam prý legálně uloví až 170 těchto šelem. Kolik dalších ilegálně – to si netroufám ani domyslet. Slovenští myslivci uvádí, že tamní populace vlků čítá tisíc jedinců, ale to je totální blbost. Průměrné teritorium smečky v Karpatech je 50 až 300 kilometrů čtverečních. Takže každý, kdo umí počítat, si snadno zjistí, že by vlci museli běhat i po Bratislavském hradě. Reálně tam žije kolem tří set vlků a ročně jich zabijí 170. Skutečně tristní bilance...

foto: Rockwool

Česká energetika může být chytrá

Česko a energetika? Jak tento vztah nejlépe popsat? Je to, jako kdyby zvědavé dítě odmítalo koukat na telku po večerníčku i přesto, že mu to rodiče dovolí, anebo jako kdyby úspěšný a ambiciózní student nechtěl přijmout stýpko na Harvard. Zkrátka, máme tady neuvěřitelný arzenál příležitostí a úplně na něj kašleme.

foto: Photospin

V české energetice se nabízí enormní možnosti k zateplování a čisté lokální energetice, ale místo toho tady stále vládnou hnědouhelní dinosaury, mimochodem producenti 60 % českých emisí a požirači krajiny v severních Čechách. Navíc je naše ekonomika stále nezdravě závislá na dovozu zemního plynu a ropy z Ruska (jen vloni nás to přišlo na 164 milionů korun denně). Proč?

Možnosti tu jsou

Česká republika na každou vyrobenou korunu HDP spotřebuje o 40–50 % více energie než patnáct států staré EU. Větší spotřeba energie přitom zvyšuje náklady průmyslu a podkopává pozici českých podniků na globálních trzích. Zbytečně tak přicházíme nejen o pracovní místa. Co s tím?

Elegantní řešení č. 1: Roční spotřebu tepla v českých domech a veřejných budovách lze postupně snížit o 120 PJ – tedy o podstatně více, než kolik by dodaly teplárny spalující uhlí po obětování dvoutisícového města Horní Jiřetín. Stačí kvalitní zateplení, výměna oken a systémů vytápění nebo ještě lépe – domy v nízkoenergetickém, či dokonce pasivním standardu (Hnutí DUHA proto odstartovalo iniciativu prosazující vznik Programu energetické nezávislosti, de facto pokračování Zelené úsporám).

Elegantní řešení č. 2: Na průmyslové podniky v České republice připadá 41 % konečné spotřeby energie, což je výrazně více než průměr zemí EU (28 %). Hnutí DUHA má k dispozici studii od nezávislých expertů, která dokazuje, že český průmysl může už se současnými technologiemi vylepšit energetickou efektivností o 23 %. Sníží se tak spotřeba uhelných, atomových i zelených zdrojů a produkce emisí.

Domácí, čisté a obnovitelné

Domácí obnovitelné zdroje vyrábí jen kolem 5 % současné spotřeby energie. Zelená elektřina se v loňském roce díky boomer solárních panelů vyšplhala k desetině české spotřeby elektřiny. Jaké jsou však dlouhodobé šance čistých zdrojů? Patrně nejvíce respektovaný pramen – Pačesova komise – spočetl, že česká zelená energetika by v polovině století mohla dodávat až 44 % současné spotřeby tepla, a dokonce pokrýt 69 % dnešní poptávky po elektřině.

Procenta se skládají z biomasových, solárních, větrných či geotermálních zdrojů.

foto: Photospin

foto: GP

Kouzlo kombinace

Všechny tyto typy obnovitelných zdrojů mají celou řadu výhod a bezesporu existují i jejich slabiny. Rozhodnout se však pro jeden, který by se měl stát vlajkovou lodí české zelené energetiky? Těžko. Papirových příležitostí i reálných příslibů máme hodně. Ale opravdu důležité je, kolik z nich tržní ekonomika využije a jak je bude kombinovat. Závísí to na řadě věcí: na nákladech, na cenách a v neposlední řadě i na legislativě.

Kolik úspor a zelených zdrojů může proměnit českou ekonomiku na zdravější a šetrnější k životnímu prostředí i peněženkám uživatelů? Nejprogresivnější scénář, popsáný v naší publikaci Chytrá energie, předpokládá razantní snižování energetické náročnosti i kompletní využití potenciálu domácích obnovitelných zdrojů energie. Díky vysokému využití potenciálu energetické efektivnosti se podaří snížit konečnou spotřebu energie do poloviny století o 40% oproti roku 2007. Hrubá spotřeba elektřiny do poloviny století klesne oproti současnosti o 13%. Obnovitelné zdroje pokryjí v roce 2050 polovinu spotřeby primární energie (94% domácí elektřiny bude vyrobeno z obnovitelných zdrojů). Dovoz ropy a zemního plynu klesne o 51%, respektive 49% oproti dnešku. Oproti tomu od roku 2030 scénář počítá s dovozem obnovitelné elektřiny do 10 TWh ročně. Import však bude pocházet ze stabilnějších zemí a bude čistější než fosilní palivo.

Velká výzva pro české zákonodárce

Avšak potenciál naší energetiky nestačí jenom mapovat ve studiích. Bez účinných opatření se nepohneme z místa.

K nastartování inovací potřebujeme kvalitní impuls. Za vzor bychom si mohli vzít Británii, která před dvěma lety přijala zákon, který stanovil závazné tempo pro snižování exhalací skleníkových plynů – krok po kroku, rok po roku. Britské podniky tak mají jasnou představu, co od nich stát v příštích desetiletích očekává. Na emisní zákon pak navazuje další legislativa, daňové reformy, granty a jiné programy, které rozhybou trh.

Pokud tady vidíte podobnost s Velkou výzvou Hnutí DUHA, nemýlíte se. Touto iniciativou navrhujeme obdobné řešení také v České republice. Pro Česko je klíčové, aby se zapojil nejen zelený byznys, ale celé sektory. Na solárních nebo větrných elektrárnách totiž nevydělávají jen jejich provozovatelé, ale například i metalurgický průmysl a v důsledku i rodiny, které ušetří za energii.

Obnovitelné zdroje jsou prozatím jen okrajovou součástí české energetiky. Prozatím. Propočty Pačesovy komise potvrdily, že domácí obnovitelné zdroje mohou výhledově pokrývat dvě třetiny dnešní české poptávky. Čisté zdroje energie posilují domácí ekonomiku, jsou příležitostí k její modernizaci, k zařazení českých podniků na technologickou špičku, k energetické nezávislosti a ke snížení účtů, které za energii platí miliony domácností a firem. Česká republika s tradicí strojírenského průmyslu, skvělými inženýry a kvalifikovanými dělníky má velmi dobrou startovní pozici.

Podrobnější informace najdete na www.chytraenergie.info.

Připravili Martin Sedlák a Zuzana Vlasatá.

Co jste možná nevěděli o obnovitelných zdrojích

- Biomasa bude hrát do poloviny století nejvýznamnější roli v produkci čisté elektřiny (56% českého potenciálu zelené elektřiny) i v dodávkách tepla (68% českého potenciálu čistého tepla).
- České větrné elektrárny mohou podle Pačesovy komise v roce 2020 realisticky vyrábět elektřinu pro milion domácností. Dlouhodobé možnosti jsou asi dvakrát větší.
- Ve Velké Británii je vítr levnější než uhlí a začíná konkurovat i jaderné energii.
- Komerční cena solárních fotovoltaických modulů se propadla z 32 dolarů na každý watt výkonu v roce 1979 na 4,5 dolaru v roce 2009. Podle čerstvých analýz mohou solární zdroje do poloviny století zajistit více než pětinu celosvětové výroby elektřiny.

Příležitosti v energetice vytáhnout trn z paty Hornímu Jiřímu.
foto: Markéta Jedličková

Dvacet let s Hnutím DUHA

Jaromír Bláha – jedna z nejvýraznějších osobností Hnutí DUHA. Pravidelně ho můžete slyšet v pořadech na Českém rozhlasu, vidat v České televizi a sledovat jeho jméno v mnoha tištěných i elektronických novinách – po každé v souvislosti s českými lesy. V Hnutí DUHA pracuje už od roku 1991, letos je tomu tedy neuvěřitelných dvacet let. Bez nadsázky můžeme říct, že nebyť jeho tvrdé práce a nasazení, české lesy by nebyly, čím jsou.

Můžeš shrnout, na čem všem v Hnutí DUHA pracuješ?

Budu mluvit v množném čísle, protože za vším stojí širší tým lidí. Jednak prosazujeme, aby se v lesích hospodařilo šetrně – bez holosečí, nadměrného poškozování půdy a s přírodě blízkou druhovou skladbou stromů. To vše je velmi důležité pro zdravé lesy i pro jejich estetickou hodnotu, což ocení hlavně výletníci. Snažíme se toho dosáhnout změnou legislativy a finančních mechanismů. Velký problém je i přemnožení spárkaté zvěře, hlavně jelení a srncí, která spásá mladé jedle a listnaté stromky. Lesy se kvůli tomu prakticky nemohou samy obnovovat. Proto také připravujeme, navrhujeme a prosazujeme úpravu myslivecké legislativy.

Další velké téma naší práce je vyčlenění části lesů, ve kterých přestaneme přírodu řídit, což je důležité proto, abychom vůbec věděli, jak vypadá přirozený les nebo prales v měnících se podmínkách. Jako precedenční případ jsme už v roce 1994 vybrali Národní park Šumava. Na konci loňského roku jsme pak představili projekt ponechání tří procent české krajiny divoké přírodě – bez kácení a podobně. I v Česku může vzniknout fascinující divočina otevřená pro turisty.

Jak vlastně práce, kterou popisuješ, probíhá?

Nejvíce času trávím přípravou odborných podkladů, podkladů pro média, psaním publikací, korespondencí a jednáním s politiky, novináři, úředníky ministerstev i jiných státních orgánů, lidmi z ostatních nevládních organizací a s veřejností. Naštěstí se občas dostanu i do lesů.

Co bys z tvých dvaceti let práce v programu Lesy vypíchl? Co se ti podařilo?

Zprvč, sám bych nedosáhl ničeho. Za všemi úspěchy stojí práce celého týmu Hnutí DUHA a někdy i stovek dalších lidí.

Prvním větším úspěchem bylo zastavení výstavby holandského rekreačního městečka u Rajchého v krásné přírodě České Kanady. O něco později přišlo schvalování lesního zákona, kam se nám podařilo prosadit několik drobných pozitivních úprav. Ovšem náš nejdůležitější návrh – povinnost obnovovat v lesích přirozenou druhovou skladbu – při posledním hlasování sněmovny o pouhých devět hlasů neprošel.

Asi nejvíce času jsem však věnoval Šumavě, kde se nám postupně začalo dařit otáčet kormidlem směrem od velkoplošné těžby dřeva a vytváření holin v nejvyšších polohách národního parku k ochraně pralesů, přírodních procesů a obnově divočiny. Situace na Šumavě vyvrcholila v roce 1999 nenásilnou blokadou kácení stromů v Trojmezenském pralesi. Následovala veřejná diskuse o poslání národních parků.

Požadavky Lesního programu Hnutí DUHA nepřímo posvětil i Světový svaz ochrany přírody (IUCN).

Ano, šumavská mise expertů této organizace, kterou na náš popud pozvala vláda, dala naší práci za pravdu. Ministerstvo životního prostředí pak dalo veřejný slib uvést doporučení IUCN do praxe. Dnes je v Národním parku Šumava ponecháno přírodě 30 % jeho rozlohy, zejména horských smrčín a rašelinišť, bohužel s řadou drobných výjimek na části tohoto území.

Jaromír Bláha při pochodu národními parky Šumava a Bavorský les.

foto: archiv Hnutí DUHA

foto: Markéta Jedličková

děti jen z platu v nevládní organizaci není snadné.

A jak se stal z veterináře expert na lesní hospodaření?

Moje veterinární dráha je spíš taková odbočka. Vyrostl jsem v polesní hájovně mezi lesníky a myslivci a už jako dítě jsem ze všeho nejradši zkoumal přírodu. Myslel jsem si, že nejlepší bude pomáhat zvířatům jako jejich lékař. Přednášky o ekologii mi pak na veterině propojily souvislosti, navíc jsem během školy začal pracovat v Hnutí DUHA a později založil program Lesy. Biologické a lesnické znalosti jsem si doplnil samostudiem. S plným úvazkem ve veterinární nemocnici jsem sekl ve chvíli, kdy začali kácet prastaré stromy v jesenických rezervacích. Od té doby se věnuji naplno ochraně lesů.

Je pravda, že staviš srub z FSC dřeva?

Když se nám narodilo třetí dítě, museli jsme řešit naše další bydlení. Do dva plus jedna jsme se už prostě nevešli. Rozhodli jsme se – jak jinak – pro dřevo. Ale srub nestavím já, na technické věci jsem antitalent. Hrubou srubovou stavbu nám udělala specializovaná firma.

Kde se dá takové FSC dřevo na stavbu pořídit?

Není to jednoduché. Lesů, kde zdravé hospodaření garantují FSC certifikátem je zatím málo a na stavbu je potřeba stromy speciálně vybírat, aby se klády později nekroutily nebo nepraskaly. Stavební firma koupila dřevo na náš dům z FSC certifikovaných lesů na Svitavsku. Jenže ty jsou malé a na opakovanou výrobu nestačí. Dobrá zpráva pro ostatní je, že FSC certifikát dostal Krkonošský národní park – s výjimkou první zóny, kde se nehospodaří. Budou-li spotřebitelé FSC dřevo vyžadovat, státním Lesům ČR nezbude, než na zdravé hospodaření přejít také. Pak bude na našem trhu dost FSC dřeva pro všechny.

Připravila Zuzana Vlasatá.

A co další úspěchy?

Jmenoval bych hlavně náš podíl na zavedení certifikačního systému FSC v České republice. Pokud tuto značku uvidíte na českých dřevěných výrobcích, máte jistotu, že pochází z lesů, kde se hospodaří zdravě. Za úspěch považuji i vládou schválenou lesnickou politiku – takzvaný Národní lesnický program, na jehož přípravě jsem se podílel. Za zmínku jistě stojí i lesoochranářské tábory a kurzy, Týdny pro les či Rysí a Vlčí hlídky. Dodnes se při práci setkávám s množstvím lidí, které tyto akce zásadně ovlivnily.

Ale kdybych měl jmenovat to nejdůležitější, co jsem v životě udělal, byly by to dvě věci. Již zmíněná záchrana Trojmezenského pralesa – nejzachovalějšího komplexu horských smrčín pralesovitého charakteru ve střední Evropě. A potom moje účast na stávce vysokých škol během Sametové revoluce.

O co přesně tehdy šlo?

Zastupoval jsem brněnskou Vysokou školu veterinární v Celostátním stávkovém výboru studentů a nachomýtl jsem se k jednání brněnského stávkového výboru, kde se právě pokoušeli ukončit stávku tamních vysokých škol. Vůbec si nepamatuji jak, ale podařilo se mi ostatní přesvědčit, abychom pokračovali. Konec stávky by tehdy podrazil pražské školy a dost možná způsobil rozpad sotva nastartovaného studentského hnutí. A jak je známo,

foto: Markéta Jedličková

stávka studentů zásadně přispěla k pozdějšímu pádu komunistického režimu.

Jsi veterinář, věnuješ se ještě této profesi?

Ano, ale jenom jednou týdně a občas na pohotovostních službách ve veterinární nemocnici. Omezil jsem záběr a specializuji se na interní medicínu psů a koček, zejména endokrinologii. Léčit krávy, koně, prasata, drůbež bych už nedokázal. Dělán to proto, že mě to baví a nechci vypadnout z „řemesla“. Tempo nových poznatků v medicíně je velmi rychlé. A taky si tak přivydělávám, protože uživit rodinu s třemi

foto: z archivu M. Koutské

foto: Wikimedia

foto: z archivu M. Koutské

Nejlepší borůvkové knedlíky najdete v Javorníkách

Tentokrát vás pozve na výlet jedna z našich – původem pražských – kolegyň, která si velmi oblíbila Valašsko. Sama k tomu říká: „Od Prahy na západ si kdekdo představuje, že Valaši nechodí jinak než v krojích, tancují kozáček a od rána do večera popíjí slivovici.“ Ne že by na tom třetím nebylo kousek pravdy... Krom toho se však Valaši vyžívají ještě v jedné aktivitě. O víkendech vyráží na procházky po hřebenech tamních pohoří a vychutnávají si výhledy na Lysou horu nebo slovenské Tatry.

Javorníky jsou přibližně třicetkilometrový hřeben, který na jihovýchodě naší země dělí Českou republiku od sousedního Slovenska. Pohoří je součástí Západních Karpat a chráněných krajinných oblastí Beskydy na české straně, respektive Kysúce na straně slovenské. Součástí Javorníků jsou i maloplošné přírodní rezervace, které chrání pralesovitě porosty (Razula, Velký Javorník), orchidejové palouky (Galovské lúky) nebo několik pramenů minerálních vod (Vojtov prameň, Vajcovka). Tolik k encyklopedickým údajům.

Kudy na Javorníky

Chcete-li navštívit hřeben Javorníků, stačí se z jakékoliv vesnice v údolí Vsetínské Bečvy vydat směrem ke slovenským hranicím. Přesto zde doporučím pár zaručených přístupových cest, na kterých nic z místních krás neprošvihnete.

Zajedte vláčkem (start ve Vsetíně) až na konec údolí, do Velkých Karlovic. Tam vás místní autobus přiblíží pod Kasárna, slovenské lyžařské centrum u Velkého Javorníku – přímo pod samotný začátek javornického hřebene. Můžete se těšit na patnáctkilometrový přechod (pro vytrvalce)

nebo menší výlety „tam-zpět“ (pro rodiny a nesportovce). Na cestě nechybí výhledy (Tři kříže), odpočívadla, v letních měsících lány borůvek, při troše štěstí místní nabídnou štamprku...

Na Kasárnách vás v hospodě sice obslouží jen „po slovensky“, ale platit můžete i korunami. Už zde vás čekají krásné výhledy – za jasného počasí je vidět beskydskou Lysou Horu, Smrk, Radhošť, v popředí pak Vsetínské vrchy.

Všechny cesty vedou na Velký Javorník

Z Kasáren se vydejte po turistické značce (žlutá, červená) a za slabou hodinku jste na Velkém Javorníku. Nebo vyšplhejte sjezdovku a budete tam za třicet minut. Ať tak či tak, cesta vede převážně smrčinovým lesem s občasným výskytem buků a jedliček. Pocity? Jako v pohádce. A borůvky a houby v sezóně nemine ani absolutní amatér.

Na Velkém Javorníku vás pak čekají další fantastické výhledy, které byste mohli z fleku zarámovat nad postel. A když se nevydaří počasí? Možná se dočkáte opravdového expedičního zážitku. Nacházíte se totiž na nejvyšším bodu

foto: Wikimedia

pohoří a často to jediné, co mezi honícími se mraky uvidíte, budou vzdálené vrcholky Tater. Na Velkém Javorníku také můžete výlet ukončit a vrátit se do doliny.

Česko-slovenský hřeben

Další zastávka následuje až u Tří křížů, památníku tří českých a slovenských vojáků zastřelených při osvobození Velkých Karlovic v květnu 1945. Stojí zde také dřevěná rozhledna na Ztracenci, která vám odhalí ještě vzdálenější obrysy Tater a Malé a Velké Fatry. Ovšem také vás zde zamrazí, a to doslova a v jakémkoliv ročním období. Fouká tu solidně.

V tomto místě si možná také všimnete, že javornický hřeben je opravdu jen přírodní hranicí mezi Českem a Slovenskem. Obyvatele obou zemí rozhodně nerozděluje. Spory se zde vedou maximálně o původ Tatraneck. Mimochodem, jsou podle vás české, nebo slovenské?

Nacházíte se asi ve třetině přechodu hřebene, další odpočívadla už mají charakter dřevěných přístřešků, opět s pěknými výhledy. Výjimkou je Malý Javorník, necelých pět kilometrů od cíle v Kohútce. Je to také poslední výzva pro výletníky – kopec má třináctiprocentní sklon.

Výlet můžete zahájit také z opačného konce: ve vesnici s názvem Vranča. I sem se dostanete ze Vsetína vlakem a poté autobusem. Nejdříve vás čeká výstup na Kohútku. V horské chatě výborně vaří, stejně jako v kilometr vzdáleném Portáši. Ovšem pozor: dobré jídlo často hatí plány na dlouhý výlet. Proto doporučuji nechat si zdejší báječné borůvkové knedlíky a kyselici až na závěr výletu a zvolit první variantu trasy.

Vlčí a rysí hlídky Hnutí DUHA

Hlídky běží už od roku 1999. Každoročně se jich účastní přes sto dobrovolníků. Můžete se k nim přidat i vy. Spojíte příjemný výlet do hor s užitečnou ochranou vzácných zvířat. Není nic snazšího, než nám napsat a domluvit se, kdy můžete přijet.

Vlčí hlídky: vlci.hlidky@hnutiduha.cz

Rysí hlídky: rysi.hlidky@hnutiduha.cz

Více o ochraně šelem najdete na stránkách www.selmy.cz.

Míříte na Javorníky? Doporučujeme:

- dobré boty
- termosku s čajem
- fotoaparát
- krabičku na borůvky (v létě)
- borůvkové knedlíky (na Portáši)
- kyselici (na Kohútce)

Další informace o turistice v Javorníkách: www.kohutka.info.

Velké šelmy v Javorníkách

Celá oblast Javorníků skýtá nespočet výletních možností, ale hraje důležitou roli i v rámci celého Česka. Jde o jednu z posledních oblastí, kde žijí velké šelmy, tedy vlk, rys a medvěd. Mapování, které proběhlo počátkem ložského roku v režii CHKO Beskydy, zde potvrdilo výskyt 13 rysů, minimálně pěti vlků a alespoň dvou medvědů. „Podstatným výsledkem mapování je také potvrzení významu biokoridorů, tedy nezastavěných podhorských území, kterými mohou volně žijící živočichové přecházet z jednoho pohoří do druhého,“ vysvětluje koordinátorka projektu mapování Dana Bartošová z CHKO Beskydy. V hustě zastavěném podhůří Beskyd jsou tyto často poslední ostrůvky volné krajiny pro migraci velkých savců nenahraditelné.

V Javorníkách a Beskydech žije ještě mnoho dalších ohrožených druhů živočichů, například orl skalní, tetřev hlušec, jeřábek lesní, pušтік bělavý nebo sýc rousný.

Hnutí DUHA pořádá v oblasti Beskyd a Javorníků každoročně stopování velkých šelem. Přidat se můžete i vy.

Připravila Magda Koutská.

Jak se oblékat bez poskvrnky

Módní trendy se střídají raketovou rychlostí. Takže pokud chceme být in, měli bychom neustále nakupovat a nakupovat.

Podle statistik utratí průměrný Čech/Češka kolem pěti tisíc korun ročně za oděvy. Většinou se přitom neřídíme racionálními hledisky, ale spíš emocemi. Na hromadě vyřazených věcí proto často končí i kvalitní kousky. V České republice takto každoročně vznikne přibližně 180 tisíc tun textilního odpadu.

Vady na kráse nových oblečků

Ještě na počátku 20. století se šaty vyráběly výhradně z přírodních materiálů. Postupně k nim přibyla i umělá vlákna vyráběná z ropy: nylon, polyester, polyamid a podobně. Mají řadu výhod – látky z nich se méně mačkají, snadno se udržují, rychleji schnou a jsou odolnější. Jenomže vyrobit například polyester je zhruba třináctkrát energeticky náročnější než bavlnu.

Ovšem ani bavlna není bez poskvrny. Pěstuje se na plantážích, které dostávají vysoké dávky pesticidů – ze všech zemědělských plodin údajně nejvíc. V suchých oblastech navíc vyžaduje soustavné zavlažování. Například v Uzbekistánu proto došlo k dramatickému vysychání Aralského jezera.

Je také známo, že zaměstnanci šicích dílen (které se nacházejí převážně v zemích třetího světa) pracují za mrzkou mzdu a ve velmi špatných podmínkách: nadměrný hluk, prach, špatné osvětlení, nedostatek ochranných pomůcek, žádné přestávky na odpočinek nebo hygienu.

Čistý šatník

Chcete-li svůj šatník trochu ozelenit a očistit od emisí a pesticidů, zkuste nejdříve tohle: nenakupujte stále další a další oblečení. V další fázi se zaměřte na kvalitní, originální a nadčasové kousky, které s vámi prožijí mnoho sezón a přesto nevyjdou z formy. Snažte se také odolávat akcím, které beztak jenom způsobí, že utratíte více peněz, navíc za věci, které nikdy pořádně nevy nosíte.

Krok vedle neuděláte ani s oblečením z druhé ruky. Můžete například měnit s rodinou či přáteli, dědit nebo zavítat do second handů. Vybírejte pečlivě, mezi spoustou nepoužitelných hader tam můžete najít i hezké kousky z kvalitních a drahých materiálů.

U nových věcí stojí za to myslet na druh materiálu. Odborníci na ekooblékání je doporučují v tomto pořadí: konopí, len, biobavlna, bavlna, viskóza, umělé vlákno. Při pěstování biobavlny se spotřebuje až o 90 % méně chemie než u běžné. Konopí a len lze pěstovat i v našich podmínkách. I když konopí většinou pochází z Maďarska či Rumunska nebo čím dál častěji z Číny. Bavlnu však musíme dovážet vždy.

Chcete-li si zároveň pojistit, že vaše oblečení nešly vykořisťované dělnice, nebo dokonce děti ve třetím světě, ušijte

Foto: iStock

si ho sami nebo si najdete šikovnou švadlenu. Ještě jeden tip: certifikát Fair Trade garantuje švadlenám solidní mzdu i pracovní podmínky.

Připravila Zuzana Vlasatá.

Okořeňte si Velikonoce zelenými nápady

Jaro prýští ze všech koutů a zeleň přebírá štafetu. Je libo velikonoční ekoinspiraci?

Už jste zkoušeli při barvení vajíček experimentovat s přírodními barvivy? Nemyslíme jen obligátní cibulové slupky, ale i dubovou kůru, kmín, lipový květ nebo zázvor (pro žlutou barvu), petržel a mladé kopřivy (pro zelenou), řepu nebo březovou kůru (pro červenou). Před barvením vejce omyjte v teplé vodě s octem nebo sodou. Nebo ocet přidejte do vody s barvicí přísadou a vařte. Mělo by stačit deset minut, ale sytější odstín získáte, necháte-li vejce v nálevu až do vychladnutí.

Vejce jsou o Velikonocích artiklem číslo jedna. Pokud nechcete, aby se z nich stala oslava klecového chovu a velkodrůbežáren, zaměřte se na bio (samosebou české).

Sladce a férově

Čokoláda od konvenčních firem může mít původ na plantážích, jejichž majitelé jsou nuceni prodávat kakao pod cenou a sotva si vydělají na živobytí. To ale neznamená, že byste ji měli koledníkům nebo sobě upírat. Zavítejte do krámků s fairtrade potravinami nebo do zdravé výživy. Náš tip: fairtrade čokoládová vajíčka s překvapením – s pidihračkami z dílen ve třetím světě.

Poctivá pomlázka

I když se může tradice pomlázky jevit jako důkaz šovinismu, ve skutečnosti jde o pohanský rituál probouzení energie Země. Správný gentleman by však měl v každém případě vědět, že když už ženu mrská, pak jedině symbolicky. A to nejlépe vlastnoručně upletenou pomlázkou z čerstvého proutí. Návodů je plný internet. Pokud chcete pomlázku kupovat, dávejte pozor. Už i toto zboží se k nám dováží až z Číny a podle expertů je navíc velmi nekvalitní. Raději si vyhlídněte nějakého pána, který plete pomlázky pro radost a prodává je po ulicích za pár korun.

Probud'te se venku

Letošní Velikonoce připadají na konec dubna, a tak můžeme čekat krásné jaro v plné síle. Nejlepší oslava? Výlet pěšky, na kole, vlakem po tuzemských končinách. Vydejte se pozorovat probouzející se přírodu, sami se tak lépe proberete z dlouhé zimy.

Doporučujeme i čtyřdenní velikonoční zelenou dovolenou Po stopách prince Charlese v ekocentru Hostětín v Bílých Karpatech (hostetin.veronica.cz/558/zelena_dovolenena).

Připravili Marie Švédová a Michal Šimoník.

foto: PhotoSpin

foto: PhotoSpin

foto: Wikimedia

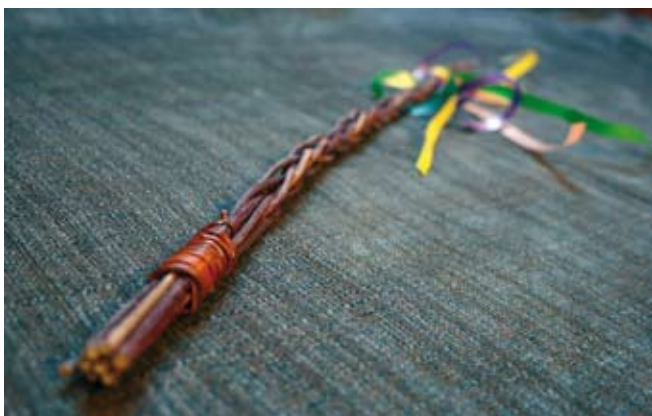

foto: PhotoSpin

Státní lesy – hrajeme v prodloužení

Znáte to. Když někoho vyhodíte dveřmi, vrátí se oknem. Platí to i o kontroverzním návrhu koncepce hospodaření ve státních lesích, známý jako Dřevěná kniha, megatendry nebo tunel státních lesů. Za přispění mnohých z vás se podařilo tunel vloni v květnu zastavit. Bohužel netrvalo dlouho a jsou zpět. Opět nás čeká tvrdá práce.

Zatímco se tedy na české lesy řítila další pohroma, Hnutí DUHA zorganizovalo počátkem roku před úřadem vlády protestní shromáždění a navíc jsme v politickém zákulisí hledali cesty pro odmítnutí návrhu.

Vláda nakonec návrh ministra zemědělství Ivana Fuksy neschválila, dvakrát jej z jednání odložila a napotřetí pouze vzala na vědomí. To však v praxi znamená, že Fuksa může tunel do zdejších lesů spustit – navzdory tomu, že bude mít devastující vliv na české lesy a českou státní kasu ochudí přibližně o dvě miliardy ročně. Vskutku zajímavá vizitka vlády rozpočtové odpovědnosti a boje proti korupci.

Prodávát a nevědět co

Takže jakou lahůdku teď musíme strávit, respektive s jakým problémem se musíme poprat? Ministr Fuksa prosazuje nadměrně pochybný způsob prodeje dřeva: soukromá dřevařská společnost si sama porazí stromy ve státních lesích, změří si je a pak sama dál prodává na trhu. Revírník pokácené kmeny ledaskdy ani neuvídí. Stát tedy bude prodávat zajíce v pytli, aniž by znal obsah vaku.

Normálně (tedy ve všech sousedních státních lesích a u všech velkých soukromých vlastníků) to chodí tak, že majitelé najmou firmu, která stromy pokácí a odveze je z lesa. Pak dřevo převezmou a sami přeměří, roztřídí podle hodnoty a prodají.

Státní lesy už v minulosti podobný model používaly a sklidily za to kritiku Nejvyššího kontrolního úřadu. Kontroloři zjistili, že některé najaté firmy kácely a prodávaly více stromů, než bylo dohodnuto – v nejhorším případě dokonce o 40 procent.

A jak Fuksa svůj návrh obhájí? Ministerská komise prý prověřila různé způsoby prodeje dřeva a doporučila právě tento. Zapomíná však dodat, že pět z osmi komisařů delegovaly právě ty velké firmy, které na něm vydělají.

Řekněte to premiérovi

Vadí vám, co se děje ve státních lesích? Přidejte se k výzvě pro předsedy vládních stran Petra Nečase, Radka Johna a Karla Schwarzenberga a chtejte, aby zastavili tunelování lesů. Klikněte na www.netunelujtelesy.cz.

Výdělek, nebo výlety

Pokud si kladete otázku, zda se to všechno nějak dotkne vašeho každodenního života, odpověď zní ano. Státní lesy v roce 2009 každému z nás vydělaly 56 korun čistého zisku. A zároveň do lesů týden co týden vyráží na výlety zhruba dva miliony obyvatel této země. Asi není příliš troufalý odhad, že typická rodina si víkendové výlety cení více než tu jednu, dvě nebo tři stokoruny, co na ni ročně připadají ve společné kase.

Za pozornost stojí i to, jak se ministerský návrh podepíše na zdraví našich luhů a hájů. V plánu je totiž rozdělení pozemků státních lesů na 108 částí o rozloze tisíců nebo desítek tisíc hektarů. Veškeré práce na každé z nich pak dostane na několik let dopředu na starost jedna z velkých dřevařských společností. Je zřejmé, že dané firmy budou chtít z polesí získat co nejvíce peněz. Můžeme proto očekávat, že se pustí do praktik, jež poškozují lesy, například do holosečného kácení.

Nicméně ještě horší následky by měl druhý plán, o kterém začal ministr zemědělství mluvit v posledních měsících: převedení Lesů ČR na akciovku a následně částečná privatizace.

Privatizace možná dává smysl u firmy zaměřené pouze na pěstování a těžbu dřeva. Po státním podniku však může vláda a občané legitimně chtít, aby někdy dával přednost zdravím lesů a službám pro turisty před ziskem z těžby a snižováním nákladů za každou cenu.

Připravila Zuzana Vlasatá.

Tisíce návštěvníků, stovky vystavovatelů.
BUĎTE MEZI NIMI.

ZVEME VÁS
NA VELETRH

BIOSTYL

6. VELETRH ZDRAVÉ VÝŽIVY A ZDRAVÉHO ŽIVOTNÍHO STYLU

EVOLUTION

VELETRH VZDĚLÁVÁNÍ A OSOBNÍHO ROZVOJE

ECOWORLD

3. VELETRH EKOLOGIE A TRVALE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE

ESOTERIKA

7. MEZINÁRODNÍ VELETRH ALTERNATIVNÍHO ŽIVOTNÍHO STYLU

8. - 10. 4. 2011

Výstaviště Praha - Holešovice

www.feliciusmedia.cz

GENERÁLNÍ PARTNER
VELETRHU BIOSTYL

GENERÁLNÍ PARTNER
VELETRHU EVOLUTION

PARTNER VELETRHŮ

HLAVNÍ MEDIÁLNÍ PARTNER

tiscali.cz

ORGANIZÁTOR

VESTAVĚNÁ PATRA

A DŘEVĚNÉ INTERIÉRY

Vyplníme Váš byt prostorem..

www.napatra.cz

603 364 304

EKO PORADNA Hnutí DUHA

Hnutí DUHA

Na vaše dotazy rádi odpovíme:

- osobně na adrese
Hnutí DUHA, Údolní 33, 602 00 Brno
po-čt: 10-15 h
pá: 10-14 h
- telefonicky na čísle 545 214 431
- elektronicky na adrese: info@hnutiduha.cz

www.hnutiduha.cz/o-nas/ekoporadna/

Ministerstvo Životního prostředí
Česká republika

Projekt Síť environmentálního poradenství v Jihomoravském kraji, evidenční číslo 00020962, je realizován za finanční podpory SFŽP, MŽP a Jihomoravského kraje.

Projekt koordinuje:

Internetový
portál síť:

www.Ekoradce.cz
ZEPŘETE SE ZDARMA VAŠÍ PORADNÝ
SÍŤ EKOLOGICKÝCH PORADEN NA JIŽNÍ MORAVĚ

Rok 2011 = rok dobrovolnictví. Přidáte se i vy?

Pro další informace kontaktujte naši koordinátorku dobrovolníků
Petru Švambergovou: petra.svambergova@hnutiduha.cz.